

КОЛОКВИЈУМ ИЗ ОСНОВА ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ 1

24. новембар 2024.

Напомене: Колоквијум траје 150 минута. Није дозвољено напуштање сале 90 минута од почетка колоквијума. Писати искључиво хемијском оловком. Дозвољена је употреба само овога папира и вежбанке, који се морају заједно предати. Вежбанку ставити у овај папир. Питања радити искључиво на овоме папиру, а задатке искључиво у вежбанци. Коначне одговоре на питања и тражена извођења уписати у одговарајуће кућице, уцртати у дијаграме или заокружити понуђене одговоре. Одговори без извођења се неће признати. Питања и задаци ће бити прегледани само уколико се налазе на одговарајућим местима. Свако питање носи по 5 поена, а задатак по 20 поена. Употреба калкулатора није дозвољена.

Попунити податке о кандидату у следећој табели. Исте податке написати и на омоту вежбанке.

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ (попуњава кандидат)					УКУПНО ПОЕНА	
Група са предавања		Индекс година/број		Презиме и име		
П1	П2	П3	/			
ПИТАЊА				ЗАДАЦИ		
1	2	3	4	1	2	

ПИТАЊА

1. Лопта полупречника a неравномерно је наелектрисана наелектрисуњем запреминске густине $\rho(r) = \rho_0 \left(1 - \frac{r}{a}\right)$, $0 \leq r \leq a$, где је ρ_0 константа, а r одстојање од центра лопте. Средина је вакуум. Одредити изразе за **вектор** јачине електричног поља у свим тачкама које су на одстојањима од центра (а) $r_A = a/2$ и (б) $r_B = 2a$.

(а)
(б)

2. Усамљена врло дугачка нит у вакууму, равномерно је наелектрисана наелектрисуњем непознате подужне густине. Познат је напон између две тачке у околини нити, U_{AB} , где је тачка A на одстојању $r_A = a$, а тачка B на одстојању $r_B = 2a$ од нити, при чему је $a > 0$. Одредити израз за напон U_{CB} , где је тачка C на одстојању $r_C = 3a$ од нити.

3. Тачкасто наелектрисуње Q постављено је на висини $h = 1\text{ m}$ изнад проводне равни. Пре постављања тачкастог наелектрисуња, раван је била ненаелектрисана. Околна средина је вакуум. Интензитет електричне силе која делује на тачкасто наелектрисуње је $|\mathbf{F}| = 0,1 \mu\text{N}$. Израчунати количину тачкастог наелектрисуња, Q .

4. Простор између електрода плочастог кондензатора испуњен је линеарним хомогеним диелектриком релативне пермитивности ϵ_r и критичног поља E_{kr} . Познати су пробојни напон кондензатора U_{kr} и његова капацитивност C . Одредити изразе за (а) површину електрода S , (б) растојање између електрода d и (в) максималну електричну енергију овог кондензатора. Занемарити ефекте крајева.

(а)
(б)
(в)

ЗАДАЦИ

1. (Задатак се ради полазећи од **прве** стране вежбанке.)

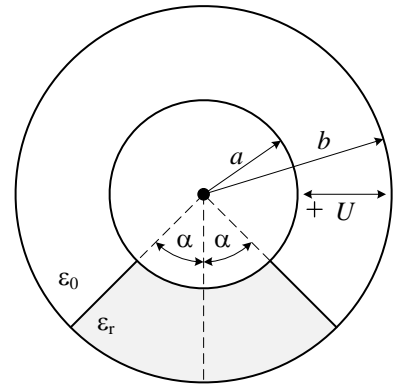
Запреминска густина наелектрисања зависи искључиво од Декартове x -координате и дата је изразом

$$\rho(x) = \begin{cases} \rho_0, & |x| \leq a \\ \rho_0 \left(\frac{a}{x}\right)^2, & |x| > a \end{cases}, \text{ при чему су } \rho_0 \text{ и } a \text{ позитивне константе. Одредити изразе за вектор електричног поља у}$$

произвољној тачки простора. Средина је вакуум.

2. (Задатак се ради полазећи од **последње** стране вежбанке.)

Полупречници електрода сферног кондензатора су $a = 5 \text{ mm}$ и $b = 2a$, као што је приказано у пресеку на слици. Између унутрашње и спољашње електроде постоји купасти диелектрични подметач релативне пермитивности $\epsilon_r = 3$, изводнице са висином купе заклапају угао α ($0 < \alpha < \pi$), а остатак простора између електрода испуњен је ваздухом. Критично поље за ваздух је $E_{kr0} = 3 \text{ MV/m}$, а критично поље за диелектрик је $E_{kr} = 9 \text{ MV/m}$. (а) Израчунати пробојни напон овог кондензатора (U_{kr}). (б) Ако је кондензатор оптерећен, израчунати угао α тако да укупно везано наелектрисање уз унутрашњу электроду буде једнако једној трећини укупног слободног наелектрисања на спољашњој електроди.

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА И РЕШЕЊА ЗАДАТАКА СА КОЛОКВИЈУМА ИЗ ОСНОВА ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ 1, ОДРЖАНОГ 24. НОВЕМБРА 2024. ГОДИНЕ

ПИТАЊА

1. (а) $\mathbf{E}_A = \frac{5\rho_0 a}{48\epsilon_0} \mathbf{r}_0$ и (б) $\mathbf{E}_B = \frac{\rho_0 a}{48\epsilon_0} \mathbf{r}_0$, где је $\mathbf{r}_0$ јединични вектор усмерен од центра лопте ка тачки у којој се рачуна поље.

2. $U_{CB} = -U_{AB} \frac{\ln \frac{3}{2}}{\ln 2}$.

3. $Q \approx \pm \frac{20}{3} \text{ nC}$.

4. (а) $S = \frac{CU_{kr}}{\epsilon_r \epsilon_0 E_{kr}}$, (б) $d = \frac{U_{kr}}{E_{kr}}$ и (в) $W_{\max} = \frac{1}{2} CU_{kr}^2$.

ЗАДАЦИ

1. $\mathbf{E}(x, y, z) = \begin{cases} \frac{\rho_0 x}{\epsilon_0} \mathbf{i}_x, & |x| \leq a \\ \frac{\rho_0 a}{\epsilon_0} \left(2 - \frac{a}{|x|}\right) \text{sgn}(x) \mathbf{i}_x, & |x| > a \end{cases}$.

2. (а) $U_{kr} = 7,5 \text{ kV}$. (б) $\alpha = \pi/3$.

- РЕЗУЛТАТИ КОЛОКВИЈУМА БИЋЕ ОБЈАВЉЕНИ ДО 4. ДЕЦЕМБРА У 21 ЧАС.
- УВИД У ЗАДАТКЕ ЈЕ 5. ДЕЦЕМБРА ОД 20:00 ДО 21:00 ЧАСОВА У ЛАБОРАТОРИЈИ 95А.

Са предмета Основи електротехнике